

I òpet zorà zori
òganj u kužini gorì i ne gorì
pìvác se vrtì i ne vrtì
Ava Marija zvonila je apêna
Ave Marià gràtia plêna.

- I dobrò ti jùtro nevìsta Mandalêna,
jã san se èvo ustâ apêna
U ìme Òca i Sina i Dùha Svêtega,
i na dobrò van Mãla Gõspà
kojâ je danàs, na òsan devêtega.

**Māla Gōspà - māli blāgdan
māli blāgdan a svît ga vòli,
Māla Gōspà a vèli kombòli,
vèli kombòl - na njèmu zdrìlo gròžje:
Māla Gōspà - kâca na lôžje.**

A světi Jěrè ùčevne cère
otvãra konòbe
a zatvãra fjère.

A fjêrih je bilo i prî onêga rãta
i pûna críkva svîta i pijãca krcãta,
i rîzali se milûnì na fête
i hlãdîla se u maštîlu ðînja
kojã se zvãla cãta,
i kad bi se trêfila domãća – prvã klãsa
jedvã bi je ÷ovîk su dvî rûke opãsa.
A bilo bi i za ðîtê
da se kûpi lûjka
i pô ûre vrtûjka
i slãdoleda do gûjka,
i Svãke vřste u nãšega Křste
i Uzmîte u Křste
ali sêbi přste.

A na pijãci, kã za ðiřpêt Křsti,
barãke i tênde od svãke vřsti:
jednã barãka vëla do pô kampanëla
i jednã poput palãca
kojã je bîla kapãca
stivãt sve galancêrê i tênde
iza svõga katãnca.

A govorîlo se ondã kã i danãske:
dõkle ne dõjdu barãke iz Makãrske
nîma prãve atmosfêre
od fjêre,
i nîma prãve cêre od fjêre

dôkle ne izvîri kozlîc iz tapunêre
dôkle ne zadîmidu komînî i furgêre,
pa se čovîk i dîm zâjedno
uzdîgnu u vîše sfêre.

I ako si ràdi tē atmosfêre
stàvi nà ruku sât od fjêre
pa ti se zaustàvidu švêre
nemôj se nîkomu tûžît
ni kaživât svojè jâde –
znâ si da nî od durâde.

Jer samo su galancêrî jûdi vikovîšnji
môžeš mu reć dovidênja
a nîkad *Pokôj vîšnji*.

A tî jëmaš dõma i málu dîcu
i vâ da kûpiš àutić i málu brođicu:
za mâtega Mîcù lîpega fîcù
a za slätku málu Marijânu
brođicu katramânu,
pa ćedu se cîli dân zâjedno
àuto i brođica
vozît u levamânu.

Pa ako se potòpi brođica
i àuto ne môže dâje,
nemôj se rastûžît –
levamân ti ostàje.

I finke dura non paura –
levamân ti je u kùci vâžna figûra.
Jèmaš kužînu
i u kužîni katrîdu
i na katrîdi levamân
i za umît se – tò ti je tamân.
I ne trîba ti koltrîna ni paravân,
dòsta ti je mètar kantûnà
i od sapûnà jednà lîpa fèta
i mòžeš se umivàt u postolîman
i ne mòra se svùc jakèta.
Jòš sâmo šugamân
i kroz dvâ sekûnda – tî si armân.
I mâtêr otvøri ponîstru
i levamân je dežarmân.
I svè tò bez beštîmje i nikêga strêsa:
ne mòžeš nãc šugamân –
dobrà je i mâtêrina travêsa,
vodê je u levamânu škîto –
bîce kad døjdu Svà svêta
i prøjde Martînovu lito.
Jer kòlo srîce se okriçe.

A vrtí se, dīca, i kalavarīca,
letīmò ù nebo ìsto kâ tīca
ma ìsto nan se pīnku trēsè guzīca,
a trēsće se i bōje kad pīnku sforcâ,
a da ne sforcâ
ne bìš se tī ñi ukrcâ.

Glāvà gòri – nòge dōli
vīsīdu postòli kâ kombòli,
a odizgāri dobrò se vīdi
ko kòmu māše i ko kòmu zāvīdi.

Glāvà dōli – nòge gòri!
Veslādu nòge, a glāvà nòri
(i sve se òri).
Ko veslāt nē znā, a norīt ne vòli
nekà se zlāmena i nekà se pomòli.

A ko zaslīni i ublīdi kâ křpa
nekà ne otvāra ūsta
i nekà se přpa!

A kòmu se glāvà mantâ
nekà ga drūgi pūt vrâg ne tantâ,
nekà se ĩspod līpe u hlādù rasantâ!

Tāmo je jòš od jùtra svīt lípo postivân:
do Jòzē trī Jozìpa
do svākega po jedân Ivân,

do sväkega Iväna po jedän škrivän –
svë čovik do čovika lipo postivän.
A svë nas lipo čüva pövajski svëti Ivän:
jer na tristipët grädih vëc goridü Mírca
a na četrdesët vëc je izgori Stivän.

A pòsli Zdràve Marìje
vrtì se i kùm Ivàn
stàri bonvivàn
od vâlcera i pôlke kapitân –
Bòg mu grihè skalâ!
I da nì bilo fjêrih
ne bì se u životù nabalâ.

Njèmu je bìlo svè ìsto
jê fjêra u mào mîsto ìli u vèli Supètar
jê svîra domâca armònika ili jê dôša orkèstar,
jê se balâ mazûrka, ciciljâna ili pôlka,
i jê mu u rukân mlâda Postîrka
ili pîнку zdrilîja Bòlka,
jê činovnica
ili je službenica vratarica,
jê daktilografkinja
pa râdi kê mäkina,
ili je Vlâhinja
pa govòri kê advokätkinja,
jê onâ iz Škrîpa
pa pûsti da je pîнку popîpa,
ili je iz Supètra grâda
pa nijânki obâda!

Ali ko se vòli svù nôc vrtìt
mòra çagòder i pritrpît,

i ko je odlūčī pūno balät
mòra znät i līpo lagät,
a kojâ nē zna dobrò lagät
mòra se znät līpo razgalät.

A kojî puritānēc
sidī kâ kâmen stānēc
jer nī odlūčī balät
vajâ ga nagnät
vajâ mu pīnku i zagalät.
Pa ako ga ni ondäc
ne mōžeš nagnät
vajâ ga kâ tovära
pül doma odagnät.

Pa nekä svù nóc kroz ponīstru vīri
di “ladan vjetar poljem piri”
dok ĩspod Bìokova mirùje Vrùja,
na Vīdovon gorī rosùja,
a u Bolù u òsvit nòvega dāna
jòpeta tramuntāna.

Pomògla nas svēta Āna!

... I Gōspà od Kârmena
su onà dvâ grozdíčà
kojâ jèma fjèru i žèžin
u trí bráška gradíčà:
žežinâdu Postìra
žežinâdu Sêlca i svà okolinà
žežinà i Milnâ...

Pa kojâ milinà!
Nìko na fjèru ne plàče i ne hlénca,
na stolù svàka Bòžja providénca,
u crìkvi svèčana mìsa intêrca.

A nâjde se u žepù i kojagòd kùnà
za uvâlìt u škrabínicu
prìlìkon presesjùnà.

A u stâro dõba nì bìlo kùnìh –
bìlo je patakùnìh.
A dì je bìlo u kùci pùnò patakùnìh
bìlo je i pùnò krakùnìh.
Jer ùvik je bìlo i bìče:
da se jednèmu vâ da smřkne
dòkle se drügèn rasvìce,
da se nikò po svù nôc klâti i smũca
a nikò dõma jedvâ perũca,
da nikò šèta
a nikò šemplèta,

da nikô samo leži i humâ
a nikô grabunâ.
Pa ko ga kômu zakrakunâ!

A kad se dvojïca na fjêri
ćapâdu tēja i tēja
jedân vâ da poklêkne
a drùgi po njemu pēja,
nekâ se znâ
kada je bïla fjêra
i da nan je bïla
bâš bogâta fēja!

A pòsli fjêrih, dîca,
doläzi Ruzarîca –
Gõspà od Ruzârija!
Dâni su véc kräci,
Ûjutro friška ârija.
Pa se rèce: Ruzarîca –
čobân îšce dî mu je kabanîca.
A u Studèni ispod plôvke
čeka ga brabarîca.
Jädna tîca! A mògla je jòš žìvìt
da nî laškàla onà jednà spîca.
Rekâ bi čovîk sitnîca
jednà òbišna spîca
kâ jednà zlàka.
Pa kad ti nî nego zlàka
bîla ti zemjâ làka.

A ondà lumbrèla –
ako ti u rùcì
kroz òsan dãn ne zasměta
na dobrò ti dõšli Mřtvi dãnì
i na dobrò ti dõšla Svà světa!

Ali ne směta
ako se rěče i Svì světi
zanamìsto Svà světa.

I nekà nìkomu ne zasměta
ča je u kalendār uletí Māli Božìc
bãš na Svà světa.

Jer po zàgovoru Mālega Božìca
iziščemo na Svà světa
trì-četìri bobìca
ča se zovedū fabi de morti
i kojì ne cedìju domãcon hrùstuli
ni gospòjskon tòrti,

pa ćedu nãša dicã
sùtradan u škòli
vonjät kã rafijòli,
a kad dõjde prãvi Božìc
tã ćedu ìsta dicã
i ìsti rafijòli
vonjät po brižòli.

A jědino pîнку zasměta
na Svà světa
kad se čovîk zablěne
pa pöčme da kusěta
pa ti čestîta
Bâdnji dân
na Mâli Božič
kojî je na Svà světa.

A Mřtvi su dânî tûžni dânci
mökri postolî i mökri opânci:
Mřtvi dânî – dânî popišâvci.

A za Svïman svëtïman pomàlo šcùla
Svëti Mikùla:
na škîni nòsi dvâ vëla stòga,
a vrâg ù zā nje sa dvâ vëla ròga
i s nogân u morbînu,
i tàman su prišli iz Kôrzike u Sardînu

a u nās tamân
otâc tumâči sînu
kolîko drvã vajâ ubràt
za ošûšît kaštradînu.

A ðîci od zîkve vëc je objâsnî otâc
ča je tô dvizîca i ça jë škopâc
i kakò skakûću kozlîci i jânci
a blejû stâri jârci...

i da je brâvetina mÛso prvoklâsno
jer je domâce i mäsno i räsno,
i da po jemätvi na lîpon vättri
vrîdi kilò zã tri,

a vrîdi i za četîri
ako se u prvî mrâk izmîri,
ili se dovedë furëšta na marêndu
pa nekà se sam uvîri:

- I sÛd, prijateju, tôte,
ča tî je brîga,
pomaknî katrîdu blîžje
ðäcu ti îspod bubrîga...
Jij, Mâto, to ti je zlâto.

I dôkle čovîk po pijätu perûnôn manevrà
jöš mu iskrënu na pijät
pô kilã s lebrã:

- Jij, přijateju, břžje,
tò su ti zāvìtna lebrà.

I čovìk za stolòn mòra učinìt zāvìt
da će se za Trí Krājà òpèta jāvìt.
Ako njèga momentálno ne bùde dòma
čin zazvonì podnè òn će se vràtìt òdma
pa ćedu svà trojìca: òn i sìn i òn
sidìt za stolòn.

(I lĩtos kà i dolìta vòde
na dobrò van Trí krajìca døjde!)

I nĩma ti rãzlĩke od òca do sĩna,
rãzlĩka je sãmo od tèće do bronzĩna:
jer sìn bi u tèći mřvicu potũjã,
a òcu iz bronzĩna dolãzi strũjã.
Jedĩno mãtěr, ni dũžnã ni krĩvã,
vã da se bĩdna u kantũnũ skrĩva
dòkle oćĩsti ćrĩva,
a ćer njon šãpje ne bãš izblĩzã
kò da telefonĩra iz Parĩzã:

- Mãjko, ako ti ćĩstĩš criva
nekã ti nẽ znã dẽsna
ća tĩ ćĩnĩ lĩva...
jẽ da bi nãjbòje bìlo
svẽ to zažgãt i ù oganj bãcìt
nego jòš jedãn kilòmetar
priko rukẽ pribãcìt.

- Pa jẽmaš prãv, ćerce,
ionãko će otãc pòlak bãcìt mũsĩ

a pòlak na gradèle
nekà ga zakūsi,
pa će uspūt tumàčiti dīci
da je dobrò na gradèle
ali je bòje na spīci.

A vèli rāžânj na ovên dīlù Bráčà
mòra bìt od gluháčà
jer lípo vònja
i jer je rāvan i čvršt.
I u nās ti je nājtzēje
učinīt žeràvu,
a lakò ti je bráva
na rāžânj nabòst.

A kòmu uz pečèno na rāžnju
ne zavonjâdu prsti
nekà kūpi vřšu
i nekà naòstri òsti.
Pa ako se vřša istūja i nestàne u podmòrje
a òsti nestànu dōli dubokò u podzēmje
ondà vrâgu spřta i zēje!
Vrâgu konòba i bãčva i lôžje,
ako čovīka otvāra vūnje
a zatvāra ga kòzje!

A prâven Vrâgu govøri svëti Mikùla:

- Èvo nas na pijäci pa blízù je i skùla.

Ali ði su tí vřtiçi

di se glëdaju cřtiçi?

A govøri Vrâg su dvâ ròga:

- Nâcemo jih s pòmocu Bøga.

Poglëda òkolo gøri, namìgne pîнку dðli
i vëc tumäçi svëten Nikòli:

- Èno se vïdi kùca,

u kùci bôr i jäsle,

a dðcedu i òvce

joř se nisù napäsle.

I sjajidù se řtërike sa sväke grançice

i řùškaju kuçarïni zanamïsto zlice.

A jednä Tëta vïçe: ne pùřte ðica,

püknuçedu balunì

letïçe balunïca,

a mògla bi se ugäsìt i cïla sviçarïca,

pa ako se ugäsi i zädnja sviçïca,

nevôjna ðica,

mògla bi cïla prëstava zavrřìt lõše –

izmïřäcete u hòdniku postolë i galøše.

A jedân mãli namigïje da ni tð bař nï loře:

kòmu su probužâni postolì – obūce galøše

a postolë çe obūc – kòmu su galøše lõše.

A i ùštap je nà nebu vèc pîнку izvîřî
a vîdidu se sa šcāpîman i nikî pastîřî
gredû priko gājà
čèkadu Trî Krājà
trî pastîřà
eda bi jedân krāj
po jednèga od njih
kakogôd penzionîrâ.

A Krājî grèdû pomālo
jedvâ jedvîce...

A u škôli se, vráže, ležu jedinïce
pa dvïce
pa trïce
pa jòš i petïce za svëlce i svetïce.
Ali nisû ni petïce slávne kâ cárske trïce
da bi bile cesarïce.
A ondà doläzidu dvïce
bïdne sirotïce
zovû jih još i ðuje,
mätër jih pûno ne štùje
a otàc na štòkavski mudrùje:
“säd štà je tû je,
i čovïk snùje
a Bòg odreðuje...”
I ki tòmü dodàje:
“uzmi, pobro, što ti se daje”.

Na kòncu kònca èto i jedinïce:
stàbilne, làbilne i indiferèntne –
trî zvizdïce
i šototenènte.
Làbilne su hlàbave
i nalètïdu u momèntu,
ispràvï jê na pô Korízme
ako je dòšla u Advèntu
a stàbilne su stàbilne
i fälà na komplimèntu:

za onè gramàtične
jedinìce problemàtične
i za matemàtične
stràšno antipàtične
i òtùžne

i jedinìce pròdùžne
kojè na kràju gòdine
ìdu u bõlnicu

i jedinìce kònašne
kojè su već dõbile domõvnicu.

Na to vrâg zavìče:

- Uja a a a

èvo san se ùja,

otkàda san iz pàkla

nì mi se ovàko nogà omàkla...

- Tô si tí, vràže, ugàzi na skalíne

kùda su pàdale petârde i balíne.

A vrâg će ti na tò svètenu Nikòli:

- Jã bi onèmu ča petârde vòli,

jã bi mu stàvi na rěp mào sòli.

- Ča će mèni, vraže, otí tvoji rěpi

i tà njegõva skùla

kad mu je vlādânje jedân i nùla

kad mu se mätër od plàča nadùla

kad mu je nônotu ostàla prãzna lùla,

jõš kad bi mu se i nõna nadùla

ne bì ga spàsì ni ovì svèti Mikùla

akämoli onä svēta Lucija
madre mia
buta bomboni in calza mia
i mia mama non me mette
resta zvode le calzete.

A ondä kad prōjde svēta Lucija
od dicē krajica
počimje se kašjät
i dōjde prōpja nikä takajica.

- *A zašto, nôno, stâri Jêrê hùsta
da su svî zdrâvi u pòlak agùsta?*

- Vêla Gôspâ, svêti Ròko
vajâ umêçit kòko tòko:
maštîl ugàve, maštîl muškàta
i ben fâta!
Dòkle ugrîza dôtle i tràje
a dòkle tràje tràju i fràje.

U Bilîna jàmica
u njôn vîsi jànjica

u Avlíža trí šaliža
pùna konòba bobà i bíža

a u Balète
vîri bakalâr ispod jakète

u Mončiča trí zvončiča
jednà kènja na dvâ tovarčiča

u Ložiške i u Pêka
iz zâgòna brâv utêka –
nâšli su ga u Bežmêka:
dòkle ugrîza dôtle i tràje
a dòkle tràje tràju i fràje.

- *A onda, nono, kad svršidu fraje
ča se ji dāje?*

- Prvî agùsta
kupùs se hùsta.
A kupùs je nājslāji,
ti me kapiši,
kad od Kandalôre
nī bī na kīši,
ti me kapiši!
- Fālā našen dīdu
i za tû besīdu,
pa kad zazvonī podnē
ti dōjdī ki obīdu
bīće na pijātu doslòvice
kakogòd kážu poslòvice,
a ubrāla san i u šāki prokòlice
da nīmaš problēmih oko “stòlice”.
- Zafālmo, dīca, Isūsu
i na kupùsu
i ne iščīmo krùha priko pogāče:
glāvno je da u pô vejāče
lozà ne plāče
i da do Josìpovega dānka
ne izājde pùpak vānka
i da ga težāk ne otrūni
kosòron, motìkon i posìkon.
- I glavno je, nôno,
da nīko po jemātvi
ne zavalīje jezìkon.

Rodäkva blitva kupüs
devedesët i nikolïko plus,

rodäkva blitva kupüs
i čagôd za marêndu plus,

rodäkva blitva kupüs
devedesët i nikolïko plus – i šlüs,
i kráj i stöp!

I Bažíko je zapìvã pïstulu
a don Lûka bì je tãda pöp.